

แนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนของโรงเรียนวัดประดู่ทรงธรรมสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
Guidelines for the Development of the Student
Care System Operation in Watpradoosongtham
School under the Office Ayutthaya Primary
Educational Service Area1

ชัชวาล จำแนกวุธ¹ | Chatchawan Jumnakwut
ธีระวัฒน์ มอนไรสง² | Teerawat Montaisong

Abstract

The objectives of this research were to study the operating conditions of the student care system and to propose the guidelines for the development of the student care system operation. The research method was divided into 2 steps including to study the operation condition of student care system and to figure out the guidelines for the development of the student care system.

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

² อาจารย์ ดร. ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

The results of the research presented that first, the overall and each aspect of the operating conditions of the care system for students at Wat Pradoo Songtham School were at a very high level. Last, the guidelines for developing a system consists of 5 areas including knowing each student individually, such as collecting information about students' talent systematically. Second, screening the students, such as analyzing the data of each student from collected individual information. Third, developing the students, such as organizing the useful activities for promoting and developing students. Fourth, preventing and solving the problems, such as supporting students' problems closely. Last, referring or supporting students to the right places or right people, such as fast helping for any emergent troubles or needs.

Keywords: Development Guidelines, Student Care System Operation

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) นำเสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ ศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนวัดประดู่ทรงธรรม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนวัดประดู่ทรงธรรม ประกอบด้วย 5 ด้าน มีรายการการปฏิบัติระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามแนวทาง คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เช่น สถานศึกษามีการรวบรวมข้อมูลด้านความสามารถพิเศษของนักเรียน

อย่างเป็นระบบ ด้านการคัดกรองนักเรียน เช่น สถานศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลของนักเรียนที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน เช่น สถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา เช่น สถานศึกษามีการช่วยเหลือดูแลนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา อย่างใกล้ชิด และด้านการส่งต่อนักเรียน เช่น สถานศึกษาส่งต่อนักเรียนให้ได้รับการช่วยเหลือที่ถูกต้องและรวดเร็ว

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเป็นนโยบายสถานศึกษาในสังกัด ดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีทักษะในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีความสุข มีความรู้สึกรักเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีทักษะในการตัดสินใจการแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระทรวงศึกษาธิการร่วมกับกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข จึงได้กำหนดแนวทางในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนไว้ 5 องค์ประกอบดังนี้ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) การส่งต่อนักเรียน การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงถือเป็นภาระงานสำคัญของสถานศึกษาที่ต้องกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจน มีกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ประสานความร่วมมือจากครูและบุคลากรทางการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้ เป็นไปตามความคาดหวังของสังคม

จากการสำรวจวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานของโรงเรียนในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดประดู่ทรงธรรม พบว่า โรงเรียนดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังไม่เป็นระบบที่ต่อเนื่องถูกต้องตามกระบวนการขั้นตอนแนวปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงทำให้นักเรียนในโรงเรียนมี

ปัญหาต่าง ๆ เช่น หนีเรียน ขาดเรียน สูบบุหรี่ ดื่มสุรา แต่งกายไม่เหมาะสม ก้าวร้าว ทะเลาะวิวาท ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงและมีปัญหาในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น การเรียน ด้านสุขภาพ ด้านจิตใจ ด้านอารมณ์ ด้านความประพฤติ ด้านครอบครัว เด็กนักเรียนนอกจากจะใช้ชีวิตอยู่ที่บ้านแล้ว โรงเรียนซึ่งถือว่าเป็นสถานที่ให้การอบรม สั่งสอนที่เด็กจะต้องมาใช้ชีวิตในการทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับครูและเพื่อน ๆ ดังนั้น ครูจะต้องเป็นผู้จัดกิจกรรมที่หลากหลายให้นักเรียนได้เกิดการพัฒนาตนเองอย่างเต็ม ศักยภาพของแต่ละบุคคล การที่จะช่วยป้องกัน แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน จำเป็นต้องมีแนวทางพัฒนาอย่างถูกวิธี

ผู้ศึกษาค้นคว้า จึงมีความต้องการศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนวัดประดู่ทรงธรรม โดยมุ่งศึกษาความต้องการของ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อันได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาเสริมสร้างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนวัดประดู่ทรงธรรม ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดประดู่ทรงธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดประดู่ทรงธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งสร้างแนวทางพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดประดู่ทรงธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยมีแนวทางการศึกษา 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดประดู่ทรงธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูจำนวน 23 คน จำนวนคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 13 คนและผู้ปกครอง จำนวน 20 คน รวมจำนวน 58 คน

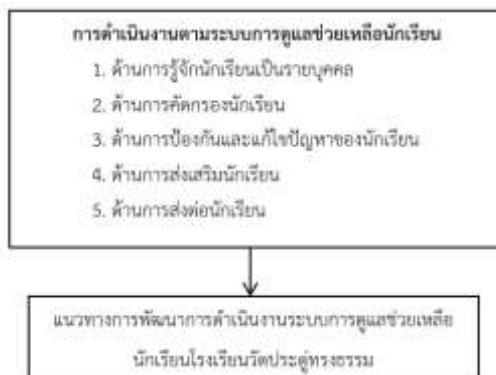
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดประดู่ทรงธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ตามแนวทาง 5 ด้าน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ถึงโรงเรียนวัดประดู่ทรงธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์กลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม
2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ในระหว่างวันที่ 9-15 ตุลาคม พ.ศ. 2563 ได้รับการตอบกลับมาทั้งสิ้น 58 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100
3. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 แนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดประดู่ทรงธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 คน

กำหนดเกณฑ์โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยทฤษฎีความน่าจะเป็น (Non- probability sampling) ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543 : 185)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ ตามลำดับดังนี้

ผู้วิจัยเดินทางไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยตนเอง ในวันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2563

การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดประดู่ทรงธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

แบบสอบถามตอนที่ 1 นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้วยการหาค่าร้อยละ (Percentage)

แบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนา การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 นำเสนอในรูปแบบตารางค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดประดู่ทรงธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บได้ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. โรงเรียนวัดประดู่ทรงธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางให้ผู้บริหารและครูผู้ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ก้าวหน้า และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. โรงเรียนวัดประดู่ทรงธรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสภาพการดำเนินงานและแนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดประดู่ทรงธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนวัดประดู่ทรงธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุด คือ ด้านการส่งต่อนักเรียนและค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน

2. แนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดประดู่ทรงธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

2.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โรงเรียนต้องจัดทำทะเบียนสะสมของนักเรียนทุกคนให้ครอบคลุมในทุก ๆ ด้าน และต้องบันทึกข้อมูลอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ครูผู้สอนต้องมีบทบาท ในการรวบรวมข้อมูลของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษโดยการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อความสามารถพิเศษของนักเรียนแต่ละคน และส่งเสริมพัฒนา ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ต้องร่วมมือกันในการรวบรวมข้อมูลด้านความสามารถพิเศษของนักเรียน เช่น การเยี่ยมบ้าน บันทึกพฤติกรรมนักเรียนเมื่ออยู่ที่บ้าน เป็นต้น

2.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน โรงเรียนต้องจัดประชุมครูเพื่อกำหนดมาตรฐานหรือแนวทางการคัดกรองนักเรียนให้อยู่ในมาตรฐานเดียวกันทั้งหมดและโรงเรียนต้องคัดแยกการคัดกรองนักเรียน จำแนกนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา และการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ของผู้เรียนต้องเป็นความลับ

2.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน โรงเรียนต้องส่งเสริมความสามารถสำหรับนักเรียนทุกกลุ่มเพื่อฝึกให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ เกิดแรงบันดาลใจ และสามารถค้นพบความชอบของตนเองได้ โรงเรียนต้องยึดหลักการมีส่วนร่วมกิจกรรมควรมีลักษณะที่ฝึกการทำงานและการให้บริการด้านต่าง ๆ ทั้งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม เพื่อเสริมสร้างความมีน้ำใจ ความเอื้ออาทร ความเป็นพลเมืองดี และความรับผิดชอบต่อการรอบครั้วและสังคมต้องมีการปรับปรุงวิธีการ

ดำเนินงานให้เหมาะสมกับบริบทในแต่ละกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ต้องมีการประเมินผล การปฏิบัติกิจกรรม โดยวิธีการที่หลากหลายและสอดคล้องกับกิจกรรมอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง

2.4 ด้านการป้องกันและแก้ไข้ปัญหา โรงเรียนต้องพิจารณาแนวทางในการ แก้ไขปัญหา โดยเลือกใช้ตามความเหมาะสมต้องตรวจสอบการดำเนินการในแต่ละ กิจกรรมอย่างใกล้ชิด ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาต้องมีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลของ นักเรียนทุกคน ต้องพิจารณาว่านักเรียนมีปัญหาด้านใดแล้วหากิจกรรมเพื่อมาแก้ไข ปัญหา

2.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน โรงเรียนต้องมีการติดตามการปฏิบัติหน้าที่ของ ผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานที่จะส่งต่อนักเรียนไปอย่างใกล้ชิดและรายงานให้ผู้ปกครอง ทราบเป็น ระยะเวลา ๆ และทางโรงเรียนต้องเก็บข้อมูลทั้งหมดให้เป็นความลับต้องมี การบันทึกการส่งต่อนักเรียนไปยังองค์กรภายนอกซึ่งมีผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการแก้ไข ปัญหาตามสภาพปัญหาของนักเรียน การส่งต่อนักเรียนควรมีการติดตามอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นการจัดเก็บข้อมูลนักเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยใช้ เครื่องมือที่หลากหลายมีการจัดทำแฟ้มประวัตินักเรียนให้เป็นปัจจุบัน เพราะครูประจำ ชั้นต้องมีข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลการรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนเป็นสิ่ง ที่สำคัญที่จะให้ครูมีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น ดังนั้น การเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล จึงเป็นความจำเป็นที่ครูต้องปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อการคัดกรองนักเรียน เป็นประโยชน์ในการส่งเสริม การป้องกัน และการแก้ไข้ปัญหา นักเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนิษฐ์ภา แก้วจินดา (2560: 78) ได้ศึกษาแนวทางในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนพิการเรียนร่วมในสถานศึกษา ขึ้นพื้นฐานพบว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเป็นกระบวนการในการพัฒนาระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้รับการช่วยเหลือทางการศึกษา นักเรียนมี

คุณภาพและการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญา แสงเจริญโรจน์ (2553: 60) ที่พบว่า ผู้บริหารต้องมีการกำหนดนโยบายโดยใช้การมีส่วนร่วมร่วมกับครูและผู้ปกครอง วางแผนการปฏิบัติงานร่วมกันก่อนทุกครั้ง มอบหมายงานให้ครูดำเนินการในทางเดียวกัน ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับนักเรียน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุติกรณ์ นิสสัย (2558: 91) ที่พบว่าแนวทางในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนคือ ครูประจำชั้นใช้แบบสัมภาษณ์ในการจัดเก็บข้อมูลด้านครอบครัวของนักเรียน ครูประจำชั้นใช้แบบประเมินพฤติกรรมเด็กในการจัดเก็บข้อมูลด้านพฤติกรรมของนักเรียน ครูประจำชั้นใช้ระเบียนสะสมในการจัดเก็บข้อมูลด้านความสามารถในการเรียนของนักเรียน

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากโรงเรียนมีการประชุมวางแผนสร้างเครื่องมือในการคัดกรองนักเรียนให้เป็นรูปแบบเดียวกันทั้งโรงเรียน มีการจัดอบรมให้ความรู้ในการคัดกรองให้กับครู นักเรียน และผู้ปกครอง ทราบแนวทางในการดำเนินการคัดกรองนักเรียน มีการติดตามผลงานให้ชัดเจนและต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการปรับปรุงพัฒนาหรือกำหนดเป้าหมายในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรชุน กิตติโสภาคย์ (2555: 84) กล่าวว่าแนวทางในการพัฒนาการคัดกรองนักเรียนควรมีการกำหนดเกณฑ์ในการคัดกรองนักเรียนให้เป็นมาตรฐาน และในการสรุปผลการจำแนกนักเรียนควรพิจารณาจากข้อมูลนักเรียนหลายๆ ด้าน อาศัยความละเอียดถี่ถ้วน โดยใช้เกณฑ์การคัดกรองที่ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจตรงกันมีการประสานกับผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในการพิจารณาคัดกรอง ควรระมัดระวังในการสื่อสารที่จะทำให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกว่าคุณครูหลานของตนอยู่ในกลุ่มที่ผิดปกติ แตกต่างจากนักเรียนคนอื่นซึ่งยังคงมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุสรรา สุขกล้า (2556: 88) เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการคัดกรองนักเรียนว่า การคัดกรองนักเรียนควรพิจารณาข้อมูลนักเรียนหลาย ๆ ด้าน ควรเก็บผลการคัดกรองนักเรียนเป็นความลับ โรงเรียนควรกำหนดเกณฑ์การแบ่งกลุ่มนักเรียนให้มีความชัดเจน ดังนั้น การคัดกรองจึงมีประโยชน์อย่างยิ่งในการหาวิธีการที่เหมาะสมใน

การดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จูติกรณ์ นิสสัย (2558: 91) ที่พบว่าแนวทางในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ ครูประจำชั้นพิจารณาข้อมูลด้านพฤติกรรมของนักเรียน ด้านครอบครัวของนักเรียน ด้านความสามารถในการเรียนของนักเรียน และข้อมูลด้านสุขภาพของนักเรียนเพื่อจัดนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา

3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้โรงเรียนมีการส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเอง มีกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน เช่น กิจกรรมโฮมรูม การเยี่ยมบ้านการจัดประชุมผู้ปกครอง จัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตแลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแก่นักเรียนได้รับการส่งเสริมและพัฒนาที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาของเขาจะเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเหล่านั้นสู่ความเป็นเลิศในด้านต่าง ๆ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญา แสงเจริญโรจน์ (2553: 61) จากการวิจัยพบว่าการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยโรงเรียนมีการกำหนดนโยบายในการส่งเสริมนักเรียนด้านต่าง ๆ สร้างแบบสอบถามความต้องการในการส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนทั้งจากผู้เรียนและผู้ปกครอง สร้างพันธมิตรหรือเครือข่ายทางการศึกษาในการส่งเสริมนักเรียน เพื่อระดมทรัพยากรเพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองให้สำเร็จเป็นที่มุ่งหวังของสังคมต่อไป และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จูติกรณ์ นิสสัย (2558: 91) ที่พบว่าแนวทางในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ คณะครูควรจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียนมีการจัดกิจกรรมโฮมรูม จัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองนักเรียน จัดกิจกรรมลูกเสือเนตรนารี และคณะครูจัดกิจกรรมกีฬาเพื่อพัฒนานักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าครูเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนอย่างใกล้ชิดและหาวิธีช่วยเหลือทั้งการป้องกันและการแก้ปัญหาโดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาสังคม การป้องกันและแก้ไขปัญหาคือเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับนักเรียน แต่สิ่งที่ครูจำเป็นต้องดำเนินการมี

อย่างน้อย 3 ประการ คือ การให้คำปรึกษาเบื้องต้นและการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา การติดตามดูแลช่วยเหลือ ข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ คือ 1) การรู้จักนักเรียนรายบุคคล 2) ข้อมูลการคัดกรอง 3) ข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้เรียนมีจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุตาพรณ กาละพงษ์ (2553: 82) เสนอแนะว่า ครูที่ปรึกษาควรแสวงหาวิธีการร่วมมือจากนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน ครูที่ปรึกษาควรมีภาวะทางอารมณ์ในการแก้ปัญหา นักเรียน โรงเรียนควรหาวิธีการขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน ทั้งนี้ครูที่ปรึกษาจะต้องมีความรู้ทางด้านจิตวิทยา การใช้เทคนิคในการแก้ปัญหา ซึ่งจะต้องอาศัยทักษะและประสบการณ์ในการดำเนินการแก้ปัญหา นักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรชุน กิตติโสภาคีภรณ์ (2555: 84) กล่าวว่า การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขปัญหานักเรียน ควรยึดหลักการป้องกันเป็นอันดับแรก และการเสริมสร้างทักษะชีวิตให้นักเรียน ให้นักเรียนมีภูมิคุ้มกัน สามารถดำเนินชีวิตอยู่สังคมได้อย่างมีความสุข ให้นักเรียนตระหนักถึงโทษและพิษภัยของสิ่งเสพติด ส่วนการช่วยเหลือและแก้ไขควรมียึดหลักการให้ความช่วยเหลือเป็นรายกรณี มีความเหมาะสมโดยวิธีการศึกษาข้อมูลนักเรียน ให้ครอบคลุมปัญหาด้วยวิธีการที่หลากหลาย และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุติกรณ์ นิสสัย (2558: 91) ที่พบว่าแนวทางในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ ครูประจำชั้นประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหานักเรียน ครูประจำชั้นกำหนดวิธีการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหานักเรียนครูประจำชั้นกำหนดวิธีการในการช่วยเหลือนักเรียน ครูประจำชั้นประเมินผลการแก้ไขปัญหานักเรียน และครูประจำชั้นติดตามผลการแก้ไขปัญหานักเรียน

5. การส่งต่อนักเรียน พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าโรงเรียนขนาดกลางและอยู่รอบชุมชน ผู้บริหาร ครู นักเรียนและผู้ปกครองรู้จักกันเป็นอย่างดี การส่งต่อภายในจะกระทำได้ทุกโอกาส แนวทางในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือด้านการส่งต่อนักเรียนเนื่องจากสภาพปัญหาของนักเรียนแต่ละคนมีความรุนแรงที่แตกต่างกัน จำเป็นจะต้องให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านดูแลนอกเหนือจากครูประจำชั้นเพื่อให้เด็กนักเรียนมีจิตชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

ไม่เป็นภาระของผู้อื่น สอดคล้องกับแนวคิดของ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2550) แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นการป้องกันช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นก็ควรส่งต่อไปให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมและช่วยเหลือได้อย่างถูกต้องและรวดเร็วและสอดคล้องกับผลการวิจัยของจุติกรณ นิสสัย (2558: 91) ที่พบว่าแนวทางในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ ครูประจำชั้นประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญกับปัญหานักเรียนโดยตรงในการส่งต่อภายนอก สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาต่อการช่วยเหลือ ครูประจำชั้นประสานงานกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องในการส่งต่อภายนอกสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาต่อการช่วยเหลือ ครูประจำชั้นจัดการส่งต่อภายในสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาต่อการช่วยเหลือต่อครูแนะแนว และครูประจำชั้นจัดการส่งต่อภายในสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาต่อการช่วยเหลือต่อครูฝ่ายปกครองผลจากการวิจัยโดยภาพรวม พบว่า การดำเนินการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา เป็นระบบตามหลักการพัฒนาระบบโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา ทำให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสมบูรณ์ ครอบคลุมในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน และผู้ใช้ระบบมีความพึงพอใจในระบบดังกล่าว จึงทำให้ผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มานพ บุญสมพงษ์ (2550: 86) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ กนิษฐฎา แก้วจินดา (2560: 124) ได้ศึกษาการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนพิการเรียนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และด้านผลลัพธ์ ผลการประเมินระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนพิการเรียนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้และมีประโยชน์ในการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษามีการรวบรวมข้อมูลด้านความสามารถพิเศษของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารและคณะครูควรมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้ปกครองเพื่อรวบรวมข้อมูลด้านความสามารถพิเศษของนักเรียนให้ทราบข้อมูลที่ชัดเจนมากขึ้นเพื่อนำมาใช้ประกอบในขั้นตอนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษามีการวิเคราะห์ข้อมูลของนักเรียนที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้นผู้บริหารและคณะครูควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลของนักเรียนที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากระเบียบสะสมแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก และแบบสัมภาษณ์เด็กเพื่อให้ได้การคัดกรองนักเรียนที่เป็นระบบและไม่ซ้ำซ้อน

3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ผลการวิจัยพบว่า จัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้สอดคล้องต่อนโยบายสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้นผู้บริหารและคณะครูควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้สอดคล้องต่อนโยบายสถานศึกษา มีความหลากหลายและเหมาะสมกับช่วงวัย

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษามีการช่วยเหลือดูแลนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาอย่างใกล้ชิด มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้นผู้บริหารและคณะครูควรมีการวิเคราะห์สาเหตุปัญหาของนักเรียนที่มีพฤติกรรมอยู่ในกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาหาหนทางวิธีทำให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียน ทำการประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้อง มีการประเมินและติดตามผลการดำเนินงาน

5. ด้านการส่งต่อนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ส่งต่อได้รับการช่วยเหลือที่ถูกต้องและรวดเร็ว มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารและคณะครูควรมีแบบแผนในการปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งต่อนักเรียนทั้งในการส่งต่อภายในและการส่งต่อภายนอกเพื่อให้นักเรียนได้รับการช่วยเหลือที่ถูกต้องและรวดเร็ว ผู้บริหารควรวิเคราะห์มาตรฐานของสถานศึกษาให้เข้าใจ ครอบคลุมประเด็นพิจารณา และจัดทำเรื่องมีอยู่ใน

การประเมิน โดยเชิญคณะกรรมการสถานศึกษา ตัวแทนผู้ปกครองและตัวแทนชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินตนเองของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กนิษฐ์ภา แก้วจินดา. (2556). การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนพิการเรียนร่วม ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.
- กัญญา แสงเจริญโรจน์. (2553). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตาม ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนบ้านหนอง มะปริง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1. วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จตุภรณ์ นิสสัย. (2558). การศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนบ้านหนองปรือสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชลบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มานพ บุญสมพงษ์. (2551). ปัญหาและแนวทางแก้ไขการดำเนินงานของระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาตราด. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. (2561). รายงาน ผลการสังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา ปี การศึกษา 2560 และผลการประเมินคุณภาพภายนอก. พระนครศรีอยุธยา: สำนักงาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). **แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

สุตาพรรณ กาละพงษ์. (2553). **ปัญหาและแนวทางแก้ไขการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.

อนุสรุ สุกกล้า. (2556). **ปัญหาและแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในอำเภอนาดิ** สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมปราจีนบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.

อรชุน กิติโสภาลักษณ์. (2555). **ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.